

1. Referentie

Referentie	Engels, R., Finkenauer, C., Meeus, W. & Dekovic, M. (2000). Hechting aan ouders en welbevinden van adolescenten. De invloed van sociale vaardigheden en sociale competentie. <i>Pedagogiek</i> 20, (4), 291-309.
Taal	Nederlands
ISBN	/
Publicatievorm	Tijdschriftartikel

2. Abstract

Hechtingstheoretici gaan ervan uit dat kinderen de ervaringen die ze opdoen met hun moeders internaliseren in 'internal working models' die hun activiteiten in andere sociale relaties structureren en richting geven. Jonge mensen leren van hun interacties met ouders hoe ze warme en bevredigende vriendschappen moeten aangaan en onderhouden. Zo worden bij jongeren die van hun ouders de zekerheid krijgen dat ze het waard zijn om van te houden en te verzorgen, gevoelens van zelfvertrouwen versterkt. Deze studie onderzoekt de rol van sociale vaardigheden en sociale competentie als mediators van de relatie tussen ouderlijke hechting en welbevinden van adolescenten. Structurele vergelijkingsmodellering werd gebruikt om de modellen en paden tussen de concepten te schatten. In dit onderzoek werden gegevens gebruikt van 508 12-18 jarigen.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Gezin, welzijn
Trefwoord(en)	Gezin, hechtingstheorie, ouderlijke hechting, ouderschap, sociale competentie, sociale vaardigheden, welbevinden

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	/
Onderzoeker(s)	Rutger Engels, Catrin Finkenauer, Wim Meeus & Maja Dekovic Capaciteitsgroep Kinder- en Jeugdstudies Faculteit Sociale Wetenschappen Universiteit Utrecht Postbus 80.140 3508 TC Utrecht Nederland Tel: +3130/ 253 20 12 Fax: +3130/ 253 91 41 pedsecr@fss.uu.nl http://www.uu.nl/uupublish/onderwijs/opleidingen/pedagogiek/15701main.html

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Wat zijn de relaties tussen ouderlijke hechting, sociale vaardigheden, sociale competentie en psychisch welbevinden van adolescenten?
Hypothesen	In dit onderzoek worden drie centrale hypothesen getoetst: De eerste hypothese is dat sterke ouderlijke hechting samenhangt met betere sociale vaardigheden en een verminderde angst om deze vaardigheden te gebruiken. Goede sociale vaardigheden worden verondersteld samen te hangen met een hoge mate van competentie in vriendschaps- en intieme relaties en deze beïnvloedt vervolgens het psychisch welbevinden van adolescenten. De tweede hypothese is dat er een direct effect is van ouderlijke hechting op psychisch

	welbevinden van adolescenten. Deze hypothese komt voort uit het gegeven dat, gezien de verschillende processen waarbij ouders invloed hebben op het welbevinden van ongeren, het niet realistisch is te verwachten dat sociale vaardigheden en sociale competentie de samenhang tussen hechting en welbevinden volledig mediëren. De derde hypothese is dat de effecten van ouderlijke hechting sterker zijn in de midden-adolescentie dan in de vroege adolescentie.
--	---

6. Methode

Onderzoeks-methode	Onderzoeks-methode Dit onderzoek betreft een kwantitatief onderzoek. Gegevens van de cross-sectionele studie <i>Opvoeden in Nederland</i> (Rispen, Hermanns & Meeus, 1996) werden gebruikt voor analyses. Als meetinstrument voor ouderlijke hechting werden de twee subschalen Vertrouwen en Communicatie van de 'Inventory of Parent and Peer Attachment' (IPPA; Armsden & Greenberg, 1987; Nada Raja et al., 1992) gebruikt. Beide schalen bestaan uit vier items die per ouder ingevuld moeten worden. Antwoordcategorieën lopen van 1 (nooit) tot 4 (bijna altijd). Als meetinstrument voor sociale vaardigheden werd de adolescentie-versie van de schaal voor interpersoonlijk gedrag (SIG; Arrindell, De Groot & Walburg, 1984; Bijstra & Oostra, 1995) gebruikt. De lijst bevat 44 items. Voor ieder item beantwoorden de respondenten hoe vaak ze dat doen en of ze daarbij angstig zijn. De antwoordcategorieën lopen van 1 (helemaal niet eng / doe ik nooit) tot 5 (helemaal niet eng / doe ik altijd). Als meetinstrument voor sociale competentie werden twee schalen van de adolescenten-versie van de 'Perceived Competence Scale for Children' (Harter, 1985) gebruikt. Elke schaal bestaat uit vijf items en elk item bestaat uit twee stellingen. Respondenten moeten aangeven welke van de twee stellingen het best bij hen past en geven daarna aan of de stelling 'een beetje waar is' of 'helemaal waar is'. Ieder item heeft dus vier antwoordcategorieën. Als meetinstrument voor psychisch welbevinden werd Rosenberg's (1965) schaal voor zelfwaardering gebruikt. Een schaal van tien items werd gebruikt. Antwoorden werden gegeven op een vier-puntsschaal lopend van 1 (past helemaal niet bij me) tot 4 (past goed bij me). Depressieve gevoelens werden gemeten met de 'Depressive Mood List' van Kandel en Davies (1982). Voor zes items moesten de respondenten aangeven hoe vaak zij negatieve gevoelens hadden in de afgelopen twaalf maanden. Antwoorden werden gegeven op een zes-puntsschaal lopend van 'nooit' tot 'altijd'.
Onderzochte groep	De cross-sectionele studie <i>Opvoeden in Nederland</i> betreft een onderzoek onder 508 12-18 jarigen en hun ouders. Er namen alleen gezinnen deel met ouders van Nederlandse origine. In totaal namen 254 jongens en 254 meisjes deel aan de studie. De gemiddelde leeftijd was 14.7 (SD = 1.97). Bijna alle respondenten volgden een opleiding: bij maar 8 personen was dit niet het geval. Daarnaast zaten 51 respondenten (10%) op de basisschool en 441 respondenten (86%) volgden een vorm van voortgezet onderwijs. De meerderheid van de respondenten (90%) woonde samen met beide ouders, 8% van de ouders was gescheiden of leefde apart en 1% van de ouders was overleden.
Bereik	Nationaal (Nederland)

7. Resultaten

Relaties tussen ouderlijke hechting, sociale vaardigheden, sociale competentie en psychisch welbevinden	De studie geeft eenduidig aan dat sociale vaardigheden en sociale competentie de relatie tussen ouderlijke hechting en emotioneel welbevinden medieert bij 15-18 jarigen. Volgens de data geeft het theoretische model niet alleen een goede fit voor de oudere adolescenten, maar is ook de sterkte van de paden overtuigend. De bevindingen geven aan dat in de adolescentie met z'n toenemende complexiteit en diversiteit van relaties met leeftijdsgenoten, de band met de ouders behulpzaam is bij het krijgen van vertrouwen in de vaardigheden alsmede de vaardigheden zelf om sociale relaties met vrienden en partner(s) aan te gaan. Jongeren die goed functioneren in hun sociale relaties voelen zich ook gelukkiger: ze hebben meer zelfvertrouwen en minder last van depressieve gevoelens. Bij de jongere adolescenten is de ouderlijke hechting vooral direct gerelateerd aan emotioneel welbevinden en loopt dit niet via sociale vaardigheden en sociale competentie van de adolescent. In de vroege adolescentie (12-14-jarigen) werden geen effecten van ouderlijke hechting op interpersoonlijke taken en sociale competenties gevonden. Voor beide leeftijdsgroepen blijken sociale competentie en ouderlijke hechting een sterk
---	--

	effect te hebben op de positieve en negatieve gevoelens van jongeren over zichzelf. Echter, waar bij de oudere leeftijdsgroep ouderlijke hechting de sociale vaardigheden en sociale competentie mede bepaalt, is dit bij de jongere leeftijdsgroep niet het geval. Er waren dus duidelijke leeftijdseffecten bij de modellen. De meest aantrekkelijke en simpele verklaring is dat de 'working models' in verschillende mate opgeld doen voor jongere en oudere adolescenten: '... het maakt niet uit wat ik doe of niet doe, mijn ouders blijven toch van mij houden'. Ouders, daarentegen, zijn wellicht minder onvoorwaardelijk naar oudere adolescenten toe. Hun verwachtingen worden explicieter en zijn duidelijker aanwezig. De kwaliteit van de relatie met de ouders gaat ook meer afhangen van de mate waarin de adolescent erin slaagt aan deze verwachtingen te voldoen.
--	--

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

/

9. Beleidsaanbevelingen

Ja

10. Samenvatting

Hechtingstheoretici gaan ervan uit dat kinderen de ervaringen die ze opdoen met hun moeders internaliseren in 'internal working models' die hun activiteiten in andere sociale relaties structureren en richting geven. Jonge mensen leren van hun interacties met ouders hoe ze warme en bevredigende vriendschappen moeten aangaan en onderhouden. Zo worden bij jongeren die van hun ouders de zekerheid krijgen dat ze het waard zijn om van te houden en te verzorgen, gevoelens van zelfvertrouwen versterkt. Deze studie onderzoekt de rol van sociale vaardigheden en sociale competentie als mediators van de relatie tussen ouderlijke hechting en welbevinden van adolescenten. Daartoe is een model ontwikkeld en getest waarin verondersteld wordt dat de relatie tussen ouderlijke hechting en emotioneel welbevinden van adolescenten 'verklaard' kan worden door de concepten sociale vaardigheden en sociale competentie. In dit onderzoek werden gegevens gebruikt van 508 12-18 jarigen. Structurele vergelijkingsmodellering werd gebruikt om de modellen en paden tussen de concepten te schatten. Uit de analyses blijkt dat vooral bij oudere adolescenten dit model prima opgaat. De studie geeft eenduidig aan dat sociale vaardigheden en sociale competentie de relaties tussen ouderlijke hechting en emotioneel welbevinden medieert bij 15-18 jarigen. Volgens de data geeft het theoretisch model niet alleen een goede fit voor de oudere adolescenten, maar is ook de sterkte van de paden overtuigend. De bevindingen geven aan dat in de adolescentie met z'n toenemende complexiteit en diversiteit van relaties met leeftijdgenoten, de band met ouders behulpzaam is bij het krijgen van vertrouwen in de vaardigheden alsmede de vaardigheden zelf om sociale relaties met vrienden en partner(s) aan te gaan. Jongeren die goed functioneren in hun sociale relaties voelen zich ook gelukkiger: ze hebben meer zelfvertrouwen en minder last van depressieve gevoelens. Bij de jongere adolescenten is de ouderlijke hechting vooral direct gerelateerd aan emotioneel welbevinden en loopt dit niet via sociale vaardigheden en sociale competentie van de adolescent. In de vroege adolescentie (12-14-jarigen) werden geen effecten van ouderlijke hechting op interpersoonlijke taken en sociale competenties gevonden.

Voor beide leeftijdsgroepen blijken sociale competentie en ouderlijke hechting een sterk effect te hebben op de positieve en negatieve gevoelens van jongeren over zichzelf. Echter, waar bij de oudere leeftijdsgroep ouderlijke hechting de sociale vaardigheden en sociale competentie mede bepaalt, is dit bij de jongere leeftijdsgroep niet het geval. Er waren dus duidelijke leeftijdseffecten bij de modellen. De meest aantrekkelijke en simpele verklaring is dat de 'working models' in verschillende mate opgeld doen voor jongere en oudere adolescenten. Deze bevindingen kunnen aanknopingspunten bieden voor de praktijk. De toenemende inzichten in de verschillende 'working models' kunnen behulpzaam zijn bij interventies bij adolescenten met een gebrek aan zelfvertrouwen en gevoelens van depressie. Het aanbieden van sociale vaardigheidstrainingen is een veelgebruikte strategie voor de behandeling van adolescenten met psychische of gedragsproblemen. Er moet echter ook aandacht besteed worden aan het vertrouwen dat ze hebben in het uitvoeren van deze vaardigheden. Een andere belangrijke uitkomst is dat therapeuten en trainers de leeftijd van de jongeren in acht moeten nemen. Tot slot zijn vroegtijdige interventies belangrijk om te voorkomen dat jongeren minder veilige hechtingsstijlen ontwikkelen.